

Jede li se u Hrvatskoj nepregledano meso i mesni proizvodi i ako jede, je li itko za to odgovoran?

P. Džaja*

Obilazeći proteklih dana lijepi grad Zagreb nisam mogao, a da ne posjetim nekoliko zagrebačkih tržnica na kojima život buja i gdje čovjek dobiva dojam da su mnoge stvari kao nekada, da su prigradska naselja puna ljudi i stoke, a tako i jaja, mlijeka, mesa i proizvoda od njih. Cilj ovog rada je reći da su te naše „kumice“ ili domačice lijepa uspomena kako je nekada bilo, samo puno intenzivnije. Preplavili su nas trgovački lanci u kojima iz svakodnevnog tiska čitamo kako se u njima manje-više prodaje samo uvozna roba koja je, nažalost, ponekad upitne kvalitete, koja nije pod nadzorom inspekcije. Ne ulazeći u problematiku jesmo li mogli zaštititi svoje proizvode s manjim uvozom, želim samo reći da ti mesni i mliječni proizvodi trebaju odgovarati u zdravstveno i kvalitetom zakonskim propisima. Te propise bi trebala nadzirati i kontrolirati veterinarska inspekcija u objektima proizvodnje i prerade, a koja je izbačena iz mesnica i trgovačkih lanaca gdje se i očekuju najčešći problemi s ovim proizvodima. Certifikat zemlje izvoznice prati navedenu pošiljku za čije izdavanje trebaju biti ispunjeni određeni uvjeti koji su između ostaloga jamstvo da je životinja pregledana prije

klanja, da je meso pregledano nakon klanja i proglašeno uporabivim za ljudsku hranu-uporabu. Veterinarskom certifikatu bi se trebalo vjerovati, i svim dokumentima na osnovu kojih je izdan. Ovdje recimo da veterinarska inspekcija kod velikih lanaca ne nadgleda istovar proizvoda, njegovo skladištenje i samu prodaju. Da ne upozoravam na ono na što možemo malo ili nimalo utjecati vratimo se mi našoj stvarnosti i primjeni zakonodavstva kojega donosimo i kojega bi se trebalo poštivati. Iz gore navedenih rečenica jasno vam je da podržavam „kumice“, njihove proizvode i prodaju jer me vraćaju u nekadašnje mladenačke, lijepe i nezaboravne dane. Obilazeći tako jednu tržnicu zamijetih „kumicu“ koja prodaje kiselo zelje te nudi sirove kobasice, krvavice, prodimljene kobasice, sušena rebara što je zakonom zabranjeno. U namjeri da se u to uvjerim upitao sam ju za cijenu krvavica te sam kupio jedan par kako bih dobio priliku da s njom malo prozborim. Kupujući krvavice upitao sam ju gdje i kako drže svinje te jesu li svinje pregledane na što sam dobio odgovor: „Mi kod svakog klanja nosimo meso na pregled i dok ne dobijemo nalaz meso niti jedemo niti od njega što spravljamo.“ Postalo mi je jasno kakav

Dr. sc. Petar DŽAJA*, dr. med. vet., redoviti profesor, (dopisni autor, e-mail: dzaja@vef.hr), Veterinarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska

je to pregled. Meso je pregledano na trihelozu te promišljam u sebi što je s drugim pregledima kao i smiju li se studenti kada autoritativno govorim na predavanju i seminarima kako se zakoni moraju poštovati, tko je odgovoran za njihovo nepoštivanje te tko nadgleda da se oni provode u život. Evo jednog lijepog primjera ne poštivanja Zakona o veterinarstvu u njegovom segmentu članka 90 stavka 1 u kojemu se navodi da je: „Dozvoljeno klanje svinja, ovaca, koza, peradi, kunića, uzgojene divljači i drugih životinja kako je određeno Pravilnikom, na gospodarstvu podrijetla, ako te životinje ne pokazuju znakove ugroženog zdravlja, a meso i mesni proizvodi od navedenih životinja su namijenjeni potrošnji isključivo u vlastitom kućanstvu.“ U stavku 2 ovog članka navodi se „Klanje kopitara i goveda mora se obaviti u klaonici i u slučajevima kada je njihovo meso namijenjeno potrošnji u vlastitom kućanstvu.“

Nisam pitao gdje su svinje zaklane, ali iz odgovora pretpostavljam da su u dvorištu, što je apsolutno dopušteno jer mi je rečeno da pri svakom klanju nose uzorke na pregled i ne rade s mesom ništa dok ne dobiju rezultat pregleda. Dakle, sveje u zakonskim okvirima pod uvjetima da su ispunjeni uvjeti zaštite životinja pri klanju. Naime, imaju pravo klati svinje u dvorištu ako je meso namijenjeno za potrošnju u kućanstvu. Pretpostavljam da su zaklane svinje bile zdrave, ali meso i proizvodi od takvih životinja isključivo moraju biti namijenjeni potrošnji u vlastitom domaćinstvu. Ovdje nije potrebno govoriti da prodaja, bez obzira kome je namijenjena, nije potrošnja u vlastitom domaćinstvu. Je li ovo bila slučajnost ili je uobičajeno, ne mogu reći, ali bez obzira ovakvom prodajom krše se odredbe Zakona o veterinarstvu i drugih normativnih akata. Odgovor na prvi dio pitanja iz naslova: Jede li se u Hrvatskoj nepregledano meso i mesni proizvodi bio bi da jede i tamo gdje možemo i ne možemo na to utjecati.

Drugi dio pitanja: Tko je za to odgovoran zaslužuje komentar iz kojega proizlazi moje nezadovoljstvo trenutnim stanjem inspeksijskih poslova u svezi mesa, mlijeka, jaja, meda i proizvoda od njih. Za provođenje Zakona o veterinarstvu odgovorna je dijelom i veterinarska inspekcija koja u konkretnom slučaju odgovara da se spomenuti članak 90 Zakona o veterinarstvu provodi, a koja nema pravo posjeta tržnicama i drugim sličnim prodajnim mjestima navedenih proizvoda s ciljem poduzimanja inspeksijskih poslova te poduzimanja određenih mjera. Za takve poslove odgovorna je sanitarna inspekcija koja pregledava i kontrolira meso i proizvode od mesa u navedenom i sličnim prodajnim mjestima. Sanitarna inspekcija nije odgovorna za provođenje pravnih normi Zakona o veterinarstvu, odnosno ona obavlja druge inspeksijske potrebne poslove. Pretpostavljam da ih ne interesira gdje su životinje zaklane i jesu li prije i poslije klanja bile pregledane, jer se njihovo meso i mesni proizvodi prodaju i jesu li takve životinje zaklane u klaonici. Sve ovo interesira veterinarsku inspekciju koja vodi brigu da se njen temeljni Zakon poštuje, ali nje nema na tržnicama, mesnicama i sličnim prodajnim mjestima. Logičan je zaključak nitko ne može odgovarati za nešto ako ga tamo nema ili službeno ne smije biti. Iz navedenoga nije teško pročitati da je prodaja zaklanih svinja u dvorištima bez pregleda (osim trihineloskopskog) i bez nadzora zbog čega je omogućena ovakva prodaja na ovakvim i sličnim mjestima. Postavljam pitanje čemu onda čl. 90 i njegov stavak 1 i 2 te tko ga štiti da se oni provode. Nisam pobornik da se ovi članci izbace iz navedenoga Zakona, već sam za to da veterinarska inspekcija pregledava meso i proizvode od mesa pri proizvodnji, obradi, preradi, prodaji, utovaru i istovaru. Jedino na takav način možemo reći da postoji sigurno jamstvo da je meso i proizvodi od mesa pregledani i da su u slučaju dopuštenja za ljudsko

korištenje zdravstveno ispravni i da je u potpunosti poštivana sljedivost. Meso i proizvodi od mesa (ne suhomesnati) mogu biti pregledani i tim pregledom proglašeni zdravstveno ispravnim. Ne treba zaboraviti da bi to svojstvo zadržali treba s njim pravilno manipulirati (pohrana, skladištenje, transport i sl.), a to se ne kontrolira. Nepravilnim navedenim manipulacijama ova roba može vrlo brzo promijeniti svoja svojstva što može imati za posljedicu promjene njihove zdravstvene ispravnosti, a koju nitko ne kontrolira. Odgovor na drugi dio pitanja nije jednostavan, ali glasilo bi da je za nepoštivanje veterinarskog zakona odgovorna Uprava za veterinarstvo, odnosno veterinarska inspekcija koja ne smije pregledavati, kontrolirati i uočiti nepravilnosti. No, ovaj moj primjer je rijetkost, a iznimke ne čine pravilo, ali te iznimke mogu biti kobne po ljudsko zdravlje. Budući da ovu navedenu nepravilnost u RH nitko ne kontrolira postavlja se pitanje misle li naši prodavatelji na tržnicama mesa i mesnih proizvoda da je to dopušteno, jer ih za taj prekršaj ne samo da ih nitko nije kaznio, već ih nitko nije upozorio. Postavlja se pitanje znaju li prodavatelji da je takva prodaja na takvim mjestima kažnjiva budući da ju nitko ne kontrolira ili možda znaju da je ta zabrana samo na papiru. Postavlja se pitanje je li takva prodaja na takvim mjestima indirektno dopuštena. Treba li kupac kao običan čovjek znati da je takav način prodaje navedenih proizvoda zabranjen? Pretpostavka je da kupci ne znaju za takvo pravilo, ali onda tu trebaju biti inspektori koji mogu doći na takva mjesta, ustvrditi nepravilnost i odrediti sankcije nakon čega ćemo biti sigurni da će ovakvih pojava biti znatno manje što je jamstvo zdravstvene zaštite ljudi. Pisao sam u ovom časopisu o sličnim problemima, ali se na članak vjerojatno

nitko nije ni osvrnuo, a kamoli da je on bio poticaj pokušaja za nekim promjenama. Nadam se da će Ministarstvo zdravstva konačno shvatiti da je bolje spriječiti nego liječiti i dopustiti da veterinari, odnosno veterinarski inspektori rade svoj posao kao što su i nekada radili. U suprotnom, ako ne bude ništa od toga onda će ovaj članak biti povijesni s tematikom gdje je bila i što je nekada radila veterinarska inspekcija. Da, dobro ste pročitali posebno vi mlađi, veterinari su bili svugdje gdje su bili meso, jaja, mlijeko i proizvodi od njih. Spomenuto Ministarstvo je utjecalo na to da nas tamo više nema pa je konačni odgovor tko je odgovoran što veterinarski inspektori ne pregledavaju meso i proizvode od mesa u mesnicama, tržnicama jasan svima. Napustimo sitne interese i gledajmo svoj narod i njegov interes, jer samo zdrava nacija je jamstvo opstanka i interes svih. Kupnjom mesa za ne malo novca, s neizvjesnošću što je kupljeno i nosi li se kući bolest, ne bi trebao biti ničiji interes. Treba omogućiti svaki posao koji je od struke kontroliran i za koji struka odgovara, drugim riječima koji je po zakonskim propisima. Ministarstva poljoprivrede i zdravstva trebaju sjesti i konačno se dogovoriti na jednostavan način bez velikog razmišljanja te vratiti staro zakonodavstvo, odnosno vratiti veterinarsku inspekciju gdje je nekada bila i gdje joj je mjesto.

Stanovnici Hrvatske, u Hrvatskoj se jede nepregledano meso od strane veterinarske inspekcije kako u velikim lancima tako i na tržnicama, s čime su odgovorni upoznati, a mi ih još jedanput opominjemo da se krše temelji našeg veterinarskog zakonodavstva i da se u tom pogledu nešto napravi. Ovdje nisam pisao o financijskim prekršajima ovakvom prodajom samo napominjem da ih ima kao i drugim vrstama prodaje (Njuškalo).